

Центр української пісні «Народна філармонія»
Обласний методичний кабінет навчальних закладів мистецтва та культури
Полтавської обласної військової адміністрації
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
КЗВО «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради
Рівненський державний гуманітарний університет
Національна всеукраїнська музична спілка

«УКРАЇНОСПІВ: ВІД ТРАДИЦІЇ ДО СУЧАСНОСТІ»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
І Міжнародної науково-практичної конференції
(Полтава-Київ, 4-6 лютого 2025 року)

Корсунь-Шевченківський
Видавець І.С. Майдаченко
2025

ЛЕОНТІЄВА С. Критерії та методи формування педагогічної саморефлексії у майбутніх викладачів вокалу.....	94
БЕГАС-КОВАЛЬ Н. Фольклорна спадщина Поділля зимової календарної обрядовості як засіб виховання молоді.....	97
ОСТАПЕНКО О. Естрадний україноспів як феномен мистецької ідентичності в контексті розвитку сценічного мистецтва України.....	100
ОЛІЙНИК А.-Я. Феномен Ігоря Білозіра в контексті розвитку української естрадної пісні у другій половині ХХ-го століття.....	103
ГАСЕНКО Л. Використання елементів інтерактивних технологій у процесі вокально-хорової роботи в школі.....	105
ШТИФЛЮК В. Україноспів як засіб формування патріотизму підлітків на уроках мистецтва.	107
ГРИНЮК В. Активні методи і форми роботи на заняттях естрадного україноспіву.....	110
КАРПЕНКО Н. Центри української громади Каліфорнії: фестивалі та конкурси (США).....	113
ШКОЛЬНА Т. Фольклорні експедиції рідного краю як лабораторія для збереження та вивчення культури україноспіву: авторський досвід збирання народних пісень Вишгородщини.....	116
ЗІНЧЕНКО М. Роль україноспіву в сьогоденні.....	118
ЛЯМБЕРТ М. Український пісенний фольклор як основа репертуару сучасного бандуриста-вокаліста.....	120
СИНЯГІВСЬКА І. Народний україноспів: від реконструкції фольклору до сучасних форм презентації.....	122
ВІНГЛЕВСЬКА Т. Методи формування народно-естрадної манери співу учасників вокального ансамблю.....	124
ГЕЛЬБИЧ Н. Вплив світових музичних стилів на розвиток української естради у 50-х – 90-х роках ХХ століття.....	127
ГОРБАЧИК Н. Роль народного хору коледжу культури і мистецтв ім.І.П. Котляревського в розвитку народно-пісенного виконавства Полтавщини.....	129
ЗАВІТОВА Д. Фольклор у вільному доступі: огляд онлайн-архівів народних пісень.....	131
ХРИСТИЧ Є. Видатні постаті україноспіву. Нестор Городовенко.....	134
ДІДУК І. Культурно-мистецькі проекти та громадянська ідентичність: педагогічні принципи реалізації.....	135
ШИНКАРЕНКО Н. Використання музичної спадщини Раїси Опанасівни Кириченко у формуванні навичок народного співу.....	137
АЛЬ-ХАДІДІ С. Трансформація традиційних пісенних зразків українського фольклору у вокальній репертуарній палітрі бандури харківського типу.....	139
СУЛАЄВА Н. Україноспів як домінантна мистецько-педагогічної діяльності Григорія Левченка.....	142
5.Фотододатки	146
6.Післямова	148
7.Контактна інформація	149

Софія ЛЕОНТІЄВА,
*старша викладачка кафедри академічного та естрадного вокалу
факультету музичного мистецтва і хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

КРИТЕРІЇ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ САМОРЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ

Мета тез – визначення критеріїв та методів формування педагогічної саморефлексії майбутніх викладачів вокалу у вищих закладах освіти в процесі професійної підготовки. На сьогоднішній день рівень педагогічної саморефлексії майбутніх викладачів вокалу з'ясовується завдяки розробленим критеріям та показникам.

На етапі формувального експерименту відбувається впровадження методики формування означеного феномену в освітній процес закладу вищої освіти та на контрольному етапі перевіряється сформованість педагогічної рефлексії за допомогою критеріїв, а також визначаються рівні (високий, середній, низький) сформованості педагогічної саморефлексії у здобувачів ЗВО. До критеріїв дослідно-експериментального дослідження можна віднести: особистісно-мотиваційний; когнітивно-ціннісний; емоційно-оцінний; творчо-діяльнісний.

Сутність особистісно-мотиваційного критерія полягає у тому, що майбутній викладач вокалу має володіти певним арсеналом особистісних якостей, серед яких є емпатія та толерантність, що мотиваційно допоможуть спрямувати педагогічну діяльність здобувача мистецької спеціальності вищого закладу освіти.

Показниками цього критерію є потреба у самовираженні в процесі професійної діяльності, бажання формувати інтерес до майбутньої професії, прояв активності під час оволодіння необхідними загальними та фаховими (предметними) компетентностями.

Сформованість мотиваційної складової педагогічної саморефлексії вимагає від здобувачів вирішення таких завдань як: ознайомлення на виробничій (асистентській) практиці зі специфікою різновидів діяльності на заняттях з сольного співу; формування у них сутнісного значення понять з вокальної педагогіки, музичної психології, методики викладання вокалу у вищих закладах освіти та практичних умінь й навичок сольного виконання.

Методика формування педагогічної саморефлексії майбутніх викладачів вокалу має включати: метод зацікавлення через зразковий показ вокальних творів; метод створення педагогічних ситуацій, творчих завдань, аутогенних тренувань, психологічного тренінгу; прийом «вирішення поставленої навчальної проблеми»; прийом евристичної бесіди; методика розвитку співацького голосу; метод використання елементів музичної критики.

Сутність когнітивно-ціннісного критерію полягає в тому, що майбутній

викладач має володіти арсеналом духовних та моральних якостей, серед яких: відповідальність, чесність, порядність, гідність, які допоможуть здобувачу у майбутній професійній діяльності.

На етапі когнітивного та ціннісного збагачення студенти мають отримати знання з філософії, естетики, загальної та вікової психології, загальної та музичної педагогіки; навчитися аналізувати, критично мислити, узагальнювати та систематизувати отримані знання; виявляти ціннісні судження під час опрацювання науково-методичної літератури.

На цьому етапі методика формування педагогічної саморефлексії у майбутніх викладачів вокалу має включати такі методи як: прагнення до самостійності і самоствердження, «застосування методу переконання у художній цінності класичних творів, залучення до вибору власного репертуару за такими ознаками, як виразність, образна яскравість, доступність, застосування системи запитань та завдань, спрямованої на поєднання слухових і зорових асоціацій у студентів» [1], спонукання до самоконтролю студентів під час виступу, вироблення у кожного студента психологічної стійкості та впевненості у подальшому успішному результаті виконуваної діяльності.

Сутність емоційно-оцінного критерію полягає у емоційному оцінюванні музичних творів. Він переслідує мету розширення емоційної сфери особистості кожного здобувача освіти та формування у нього умінь оцінювання та музично-виконавського аналізу творів мистецтва.

На цьому етапі доцільно використовувати такі методи як: метод привчання засобами музики – визначається безпосереднім спілкуванням з музикою. Виразне виконання музики є необхідною умовою донесення до слухача особливостей музичного твору. Виконання має бути досить яскравим, темпераментним та виразним, лише тоді можна буде викликати у студентів емоційний відгук, естетичні переживання, завдяки чому буде досягнуто педагогічного ефекту. Проведення бесід зі студентами на заняттях сольного співу про значення та вплив вокального мистецтва, про важливість застосування як національної, так і західноєвропейської спадщини, використання методів музичної критики, розвитку співацького голосу – це дієві засоби у формуванні педагогічної саморефлексії у майбутніх викладачів вокалу. Слід підкреслити, що удосконалення навичок сприймання й виконання у студентів збагачує у них почуття прекрасного, розвиває їх ініціативність та бажання діяти самостійно під час вирішення практичних завдань.

Творчо-діяльнісний критерій визначав розвиток здатності студентів до оцінювання результатів власного творчого самовираження у вокально-виконавській діяльності.

Творча складова формування педагогічної саморефлексії у майбутніх викладачів вокалу у процесі професійної підготовки відбувалася під час публічної демонстрації студентами вокальних надбань. Дієвими на цьому етапі виявилися наступні методи: проведення фрагменту заняття з сольного співу, позитивний аналіз вокально-сценічних здобутків, розвиток адекватної реакції на публіку, аутогенні настанови та тренінги для зняття психологічних утисків перед виходом на

сцену, спонукання до зосередження уваги на передачі художнього образу твору та спонукання до самоконтролю під час виступу, вироблення психологічної установки на успішність діяльності, формування впевненості у власних здібностях, встановлення контакту з аудиторією, вокально-виконавська корекція після виступу (застосування творчо-оцінювальних тренінгів щодо результатів інтерпретації вокальних творів, результатів їх інсценізації, досягнень і прорахунків публічної концертної діяльності, перегляд відеоматеріалів виступу та виконавський аналіз, робота над помилками).

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене можна констатувати, що до критеріїв формування педагогічної саморефлексії майбутніх викладачів вокалу в процесі професійної підготовки можна віднести особистісно-мотиваційний, когнітивно-ціннісний, емоційно-оцінний та творчо-діяльнісний. Методи формування педагогічної саморефлексії у здобувачів вищих закладів освіти можна умовно віднести до чотирьох груп, які будуть спрямовані на формування мотиваційної, ціннісної, когнітивної, емоційно-оцінної та творчої складових означеного феномену.

Список використаних джерел:

1. Мережко Ю. В. Формування художніх смаків старшокласників у процесі вивчення вокальної спадщини українських композиторів (кінця XIX – початку XX століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2012. 243 с.
2. Мережко Ю. В., Петрикова О. П., Формування вокально-сценічної майстерності у майбутнього співака-початківця на заняттях з вокалу. Трансформаційні процеси в мистецькій освіті та культурі України XXI століття: Зб. матеріалів Міжн. наук.-творч. конф., Одеса, Київ, Варшава, 25-26 квітня 2017 р. Київ : НАКККиМ. С. 158–161.